

Сидун І. В.
*кандидат історичних наук,
завідувачка кафедри періодичної преси та медіаредагування,
факультет журналістики, реклами та видавничої справи,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

Історична журналістика в Україні: проблеми та реалії

Історична журналістика в Україні розвивається, але досить повільно в порівнянні з європейськими зразками. У майже кожному виданні суспільно-політичної преси наявна рубрика з історії, але вона є невагомою і непомітною. Зазвичай хороші, змістовні матеріали з'являються напередодні визначних дат чи річниць, як правило, пов'язаних із Другою світовою війною, Голодомором, Днем козацтва чи до ювілею відомої історичної постаті. У такі дати кількість публікацій на історичні теми суттєво збільшується (як і теле- та радіопрограм).

Якщо для українського читача це є досить звичним явищем, то в Західній Європі абсолютно інші реалії. На українському ринку друкованих науково-популярних історичних журналів дуже мало. Як приклад це журнали «Локальна історія» [4] з 2013 р. і «Пам'ятки України» [5].

На це є ряд досить вагомих причин. У першу чергу це фінансова складова. На жаль видавці не поспішають вкладати в даний сегмент гроші. Хоча інтерес з боку аудиторії існує та підсилюється після 2013 р. в зв'язку з подіями в країні, які змусили зацікавитися власною історією значну частину українців. Дану ситуацію коментує один із провідних українських журналістів Вахтанг Кіпіані для «Радіо Свобода» у матеріалі «Вахтанг Кіпіані про історію, Гонгадзе та Зеленського» від 25 лютого 2020 р.: «Коли я бував у Європі, бачив і купував десятки історичних журналів — ці тижневики виконують функцію творення єдиної національної спільноти. Я подумав, що це важливо робити й у нас, бо в дискусіях про історію ми

легко поляризуємося — задумав зробити журнал. Зі своєю ідеєю я приходив до різних людей, але грошей не знайшов. Нікому з бізнесменів перспектива «гроші не повернемо, але буде слава» не подобалася. Тоді я зрозумів, що з інтернету почати дешевше» [1].

Однією з вагомих перепон для розвитку історичної журналістики та дискусійним є питання авторства. Хто має писати історичні матеріали для великої аудиторії — історики чи журналісти? Не завжди професійні історики володіють вмінням викладати матеріал популярно. Журналіст без підготовки може інтерпретувати історичні події та використовувати такі матеріали як інструмент політичних маніпуляцій на вимогу власника ЗМІ. Хорошим рішенням для редакцій науково-популярних-видань може стати співпраця журналістів та науковців на постійній основі.

Зазвичай журналісти, які пишуть матеріали на історичні теми тимчасово виконують цю роботу. В історії вони мало орієнтуються. Журналісти можуть писати історичні матеріали при умові повного заглиблення в історичну проблематику протягом багатьох років. Для цього необхідно постійно спілкуватися з фахівцями, читати спеціалізовану літературу, вивчати документи, тощо.

Хороші і якісні приклади історичної журналістики в Україні все ж існують. Це, по-перше, всім відома «Історична правда» [7], яка вважається феноменом української історичної журналістики. Це популярне, масове видання, яке розміщується на Інтернет-порталі «Української правди» [6], але є самостійним виданням та існує на дотаційних засадах. Сайт має значні перегляди, щодня поповнюється публікаціями, періодично з'являються нові рубрики та проєкти, залучаються фахівці до співпраці.

Іншим прикладом може слугувати «Україна Inkognita», яка розміщується на сайті газети «День» [3]. Тут поміщено ряд цікавих проєктів з

використанням інтерактивності — це і Музеї онлайн, і рубрика Сімейний альбом, і Інтелектуальна карта, і Інфографіка та інше.

Цікавим та креативним проєктом є «Historians.in.ua» [2]. Тут публікуються оригінальні та якісні тексти високого рівня. Проте, засновниками проєкту та авторами матеріалів є не журналісти, а молоді науковці-історики.

Отже, в Україні є якісні проєкти, які роблять значний вклад у розвиток історичної журналістики. Насамперед це Інтернет-видання, які засновані на волонтерських засадах. Сфера української історичної журналістики наразі знаходиться на етапі розвитку. Сьогодні немає жодного українського історичного ЗМІ, яке б охоплювало питання історії різних країн та періодів і мало б сталу періодичність. Популярність вищезазначених ресурсів зростає, читачі все більше цікавляться історією, є потреба у якісних матеріалах. Це є підтвердженням того, що у історичної журналістики є всі шанси голосно про себе заявити та мати успіх на ринку українських ЗМІ.

Література:

1. Бліндюк М. Вахтанг Кіпіані про історію, Гонгадзе та Зеленського. *Радіо Свобода*. 25 лютого 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30452114.html>
2. Вебпортал «Historians.in.ua». URL: <https://www.historians.in.ua/index.php/en/>
3. Газета «День». «Україна Inkognita». URL: <https://day.kyiv.ua/article/ukrayina-incognita>
4. Журнал «Локальна історія». URL: <https://localhistory.org.ua/>
5. Журнал «Пам'ятки України». URL: <http://presa.ua/pam-jatki-ukraini-istorija-ta-kul-tura.html>
6. Інтернет-портал «Українська правда». URL: <https://www.pravda.com.ua/tags/istorija/>
7. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua/>